

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

4. Quibus diebus vi præcepti rem diuinam audire debeamus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

crificium Græcè, vel Syriacè fiat, est tamen verum Missæ sacrificium, cuius ritus sunt à Sanctis Patribus Basilio, Chrysofomo, & alijs instituti, & Græcorum vel Syrorum Presbyteros, quamuis non ritus, vel more Latinorum sacris initiatis, tanquam veros tamen & legitimos Sacerdotes agnoscat & habet Ecclesia Latina. Secus verò est de eo, qui Dominicæ cœnæ, quam nostri temporis Hæretici faciunt, interest, in qua nec verum Christi corpus conficitur, nec veri & legitimi Sacerdotes sunt.

Sexto queritur, An diebus festis alias quoque sacras, & diuinas preces Ecclesiastici officij audire debeamus? Respondeo, nullam extare Ecclesiæ legem de alijs Diuini officij precibus audiendis: quamquam Nauarrus in *Manual. capit. 21. mem. 1.* asserat, alicubi consuetudine esse introductum, vt vespertinis precibus debeat quisque interesse, vt in Gallia, inquit, & Nauarra, vbi Parochia ni in suis Parochijs, diebus Dominicis & festis frequenter preces vespertinas audiunt. Palu. quoque 4. *distinction. 15. questione quinta, articulo primo, conclusionem secunda,* ait, idem videtur de vespertinis & completorio dicendum propter consuetudinem. Nihilominus tamen, vt ipse Nauarrus subiungit, Nilquam puro consuetudinem esse, vt quis alijs Diuini officijs, præterquam Missæ sacrificio debeat interesse; ita vt sit lethalis peccata reus, si id non faciat: hoc enim peccati genus confiteri non solent, qui suorum peccatorum confessiones faciunt.

Septimo queritur, An saltem diuinam concionem, quæ ad Populum diebus Dominicis & festis habetur, audire præcepto cogamur? Unde hæc quæstio mouetur, quod Tridentina Synodus *sess. 24. ca. 4. de Reformatione,* ait: *Moneat Episcopus populum diligenter, teneri vnumquemque Parochia sue interesse, vbi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei.* Et Palu. 4. *distinction. 15. quest. 5. artic. 2. conclusion. 2. dicit.* *Est autem Ecclesiæ Conuentus ad Missam, & ad vespertas, & ad sermonem quando fit in diebus festis: vnde ad illum etiam tenentur. Communis est sententia: Tali præcepto credentes non cogi.* Vnde dicendum est, Concilium cum ait, (ad audiendum verbum Dei) posse intelligi de sacris concionibus, vel de Euangelio, quod in Diuino Missæ officio recitatur vel cantatur. Rursus docet Concilium, Parochianos, si ad verbum Dei audiendum, aliquò se recipiant, oportere eos se ad suas Parochias conferre, vbi id commodè fieri potest; non tamen simpliciter & absolutè debere sacris concionibus interesse, sed in suis Parochijs, vbi possunt id commodè facere. Item, *sess. 22. in decreto de obseruandis, & enit. in celebrat. Missæ,* ait. *Moneam Episcopi eundem populum, vt frequenter ad suas Parochias, saltem diebus Dominicis, & maioribus festis accedant. Vbi non dixit, cogant, iubeant; sed moneant.*

Caput III.

Quibus diebus vi præcepti rem diuinam audire debeamus.

PRIMO queritur, Quibus diebus vi præcepti Missæ sacrum audire debeamus? Compertum omnibus est, nos audire illud oportere diebus Do-

minicis ac festis. Sed dubia quæstionis est, an audire oporteat his diebus festis, quos sola consuetudine, & more Populus colit. Respondeo in hunc modum: Aut ea consuetudo est Episcopi auctoritate inducta, approbata, confirmata, aut secus. Si primum, Missæ sacrificio interesse debemus, quoniam sunt dies festi Episcopi auctoritate constituti: Si secundum, sacrum audire non cogimur, cum Populus auctoritatem non habeat dies festos instituendi: quamuis imperare queat per suos Magistratus & Rectores, vt à publicis operibus abstineamus. Idem prorsus dicendum est de ijs diebus festis, qui gratia Principum sunt instituti. In ijs igitur tantummodo diebus festis, qui causa Dei, & Sanctorum cæli ciuium agi & coli solent, debemus Missæ sacrificio interesse.

Secundo queritur, An sint aliqui profesti dies, in quibus Missæ sacrum audire præcepto cogamur? Sunt qui putent esse præceptum audiendi tempore Quadragenarij ieiunij, quod proximè ante Pascha suscipitur: eo quod in *cap. solem. de Consec. dist. 1. ex Concilio Cabillonensi dicitur: Solem plures, qui se ieiunare putant in Quadragesima, mox vt signum audierint, ad horam nonam comedere: qui nullatenus ieiunare credèdi sunt, si ante manducauerint, quam vespertinam officium celebretur. Concurrendum est enim ad Missas: & auditis Missarum sollempnijs, & vespertinis officijs, ad cibum capiendum accedendum est.* Sed melius Syluester verbo *Missæ 2. q. 1. & glossa & alij in eo capite solent. citato, tradiderunt, id quod in eo capite dicitur, esse vsu & consuetudine abrogatum: præsertim cum mens Concilij tantum fuerit eorum mores improbare, qui Quadragenarij ieiunij tempore ante horam debitam cœnantes ieiunium soluebant. Et ideo, inquit, nullatenus ieiunare credendi sunt, si ante manducauerint, quam vespertinum celebretur officium; quod olim hora nona fiebat, id est, tertia post meridiem: hodie verò hora sexta, id est, paulò ante meridiem. Deinde verò Synodus consilium præbet ijs, qui ad horam præscriptam ieiunia seruare non poterant: Concurrendum est, inquit, ad Missas; & auditis Missarum sollempnijs, & vespertinis officijs, & elargitis elemosynis ad cibum capiendum accedendum est. QVAERES, an tribus Rogationum diebus, qui proximè diem Ascensionis Dominicæ præcedunt, Missæ sacrum audiri debeat? Respondeo hoc modo: Olim, vt constat ex *cap. Pronuntiandum est, & c. Rogationes, de Consec. dist. 3. dies festi habebantur, & proinde serui & ancillæ cogebantur ab operibus & omni labore cessare. Sed postea ij dies consuetudine festi esse desierunt; quare nemo amplius hisce diebus rem diuinam audiendi, tali lege tenetur. QVAERES postremò, an triduo maximæ hebdomadæ, cui proximè Pascha succedit, Diuini officijs interesse debeamus? Respondeo, olim quoque tres illos dies veluti festos & sacros agi & coli solitos: quare & Diuinam rem audire ex officio quemque oportebat, nunc verò mos & consuetudo obtinuit, vt pro diebus tantum profestis habeantur; ac ideo Missarum huiusmodi sacra audiendi desijt præceptum; quamquam aliqui dicunt, esse audienda saltem fer. 5. & fer. 6. sic Anton. apud Syluestrū, verb. *Dominica, questione prima, dist. 7.* Sed non condemnarem eos qui non audiunt.**

Tertio queritur, An saltem Episcopi diebus profectis sacrum Missæ verbum audire debeant? Causam dubitandi præbet id quod habetur in cap. quoniam de Privil. in sexto, ubi sic ait Pontifex: Episcopi, eorumque superiores diversis ex causis à suis Ecclesijs & diocesisbus frequenter absunt; nec semper possunt ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet absque causa rationabili vllam diem. Respondedo, in eo cap. nullum esse verbum quo præceptum significetur. Non enim dicitur debere Episcopos audire; sed, eos non decere Missæ sacrum vllò die prætermittere.

Caput V.

De Attentione qua in re diuina audienda requiritur.

Primo queritur, An qui audit rem diuinam, alias res agens, Ecclesiæ legi satisfaciatur? Respondent quidam, eum satisfacere, quamuis peccet aliud agendo, vt si cum alijs confabuletur, nugetur, rideat, vel ludat: peccatum est, inquit, in confabulando, ridendo, quoniam res diuina non decenter, pie & religiose, & vt æquum est, auditur; sed Ecclesiæ præceptum de audienda re diuina seruatur, cum id solum necessarium sit, vt quis sponte sua in Missæ sacrificio præsens adsit. Sic Medina in *Tract. de Confessione, in questione, de Pœnit. tempore Missæ impleta*, Cuius sententiam quidam feuerius & durius, quam par est, condemnant: nõ enim Medina cæset, eum præceptum seruare, qui ita alias res facit, vt nequeat commodè animum præstare rei diuinæ intentum: Sed eum qui quamuis confabuletur, animo tamè attento rem diuinam audit: nam hoc idem docet Sotus, 4. dist. 23. quest. 4. art. 1. Quicquid Medina senserit, verum est quod communi consensu ceteri tradiderunt, non solum præcipi, vt quis corpore sponte sua præsens intersit rei diuinæ dum sit; sed etiam vt attentum se præbeat auditorem. Ergo, qui ita confabulatur, nugatur, ludit, vel ridet cum alijs, vt prorsus impediatur à re diuina audienda, præceptum nõ seruat. alioqui enim præcepto satisfaceret qui tunc temporis legeret, pingeret, scriberet, clamaret, disputaret, aut alios doceret. Nec item sola corporis præsentia sufficit: tunc enim, qui per vim vel ignorantiam, vel dormiens adesset, præceptum impleveret. Requirit itaque Ecclesia voluntarium & attentum auditorem: talis non est, qui ita aliud agit, vt perinde sit, ac si præsens ad audiendum non esset. Hæc ex Antonino 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1. Caietano in *sum. Festorum violatio*, Soto in 4. dist. in 13. quest. 2. art. 1. Syluestro *Missæ 2. quest. 9.* Nauarro in *Manuali cap. 13. numer. 17. & cap. 21. numero 6.*

Secundo queritur, An satisfaciatur præcepto is, qui rem diuinam audit quidem, sed animo sponte sua alijs rebus intento, etiam si nihil aliud agat? Dux sunt auctorum diuersæ opiniones. Quidam negant eum satis facere, quia cum animus ita cogitatione in audiendo Missæ sacro distrahitur, perinde est ac si abesset: is enim ita affectus si rogetur an rem diuinam audierit, verè responde- re potest se illam non audisse. Deinde quoniam

Missæ sacrificio non solum corpore, sed etiam voluntate & animo præsentem esse debemus. Hæc opinio videtur communi consensu recepta. Sic enim sentiunt Angelus *Ferie mon. 43. Rol. verb. Dominica. num. 7.* Caieta. in *sum. in verb. Festorum violatio*, Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. & libro 10. de *dist. 9. art. 5.* Nauarro in *Manuali cap. 13. numer. 17.* Medina in *sum. tract. Confess. lib. 1. cap. 14. §. 9.* Ludouicus Lopes in *sum. Institut. conscientie c. 52.* Alij contrarium affirmant: cuius sententiæ est Syluester *Missæ 2. quest. 10. 6. eiusdemque opinionis fuisse quorundam iudicio videtur ij. Auctores, qui senserunt, præcepto Ecclesiæ de persoluendo Horarium præcepto officio satisfacere eum qui recitat preces animo vltro distracto, dummodo nullum opus exterius faciat, quod attentionem impediatur, quod docuerunt Duran. in 4. dist. 15. q. 2. numer. 6. Palu. 4. dist. 9. art. 2. conclus. 4. Antonin. 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 7. et 8. Angel. *Hora. num. 28. Rol. Hora. num. 3. Pisan. Hora. num. 3. Aftenfis in sum. lib. 6. tit. 1. num. 6. quest. 3.* Idem dixisse Gersonem testatur Hadrianus *quodlib. 8. artic. 1.* & quidam aiunt sic etiam sensisse Innocentium, Hostiensem, Ioan. Andream, Abbatem, Ancharanum in *cap. Dolens de celeb. Missæ*, quod valde probabile putat Medina de *Orat. quest. 16.* & eum secutus Corduben. 4. lib. *sum. questionum, quest. 13. de Possitate Pape, ad finem.* Duabus rationibus mouentur: tum quia Ecclesia solum iubet rem diuinam audire, at quamuis quis ad alias res mentem intendat, nihilominus tamen sacrum Missæ verbum commodè audit: tum etiam quia interiores voluntatis actus Ecclesia non præcipit, ergo quamuis rem diuinam quis audiat mentis cogitatione res in alias dispersa, præcepto satisfacere videtur.*

Constat inter omnes, præceptum seruari ab eo, qui non sponte sua in alias mentis cogitationes distrahitur. Solum queritur de eo, qui sciens ac volens cogitando ad alias res diuertit, qui, si ad res cœlestes atque diuinas animum intendat, proculdubio præceptum seruat, cum Ecclesiæ mens sit, vt rem diuinam audiamus, quo rebus facris vtilius & fructuosius operam demus.

Quod ergo vocatur in dubium, est, An præcepto satisfaciatur, qui inter audiendum cogitat sponte sua de rebus profanis, non sacris, siue diuinis? Quibusdam iniurijs videtur secunda sententia verior: quia Ecclesia verbo illo (*audite*) nihil aliud intelligit, nisi vt Missæ sacrificio præsentem simus sponte & voluntate simul, nihilque cogamus, quod rei diuinæ audicionem impediatur. Deinde, quia nihil obstat quo minus qui à Missæ sacrificio sola animi cogitatione diuertitur, rem diuinam audiat: nam commodè quis ad duo, vel tria, vel etiam plura animum aduertit. Sed profectò longè probabilior est prima sententia, quia Ecclesia in hac non solum voluntarios, sed etiam attentos postulat auditores; nec inde fit, vt præcipiat actum internum per se, sed actum externum ex interno profectum; & huiusmodi actum potest Ecclesia impedire.

Tertio queritur, An præceptum de re diuina audienda seruet & impleat, qui inter audiendum recitat preces horarias, quas alioqui recitare præcepto